

Nota werkgroep “opleiding verpleegkundigen”¹

1. Verpleegkundigen in de 10 externe preventiediensten : opleiding, leeftijd en anciënniteit

Opleiding	Totaal
Graduaat	103
Bachelor	737
Master	15

Bijkomende opleidingen (absolute aantallen)	Totaal
Niveau 2	284
Niveau 3	490
Postgraduaat	40
Andere	120

Leeftijd	Totaal (absolute aantallen)	Anciënniteit	Totaal (absolute aantallen)
Tot 25 jaar	17	Tot 1 jaar	148
26-35 jaar	229	Tot 5 jaar	253
36-45 jaar	245	Tot 10 jaar	166
46-55 jaar	222	Tot 15 jaar	120
56-65 jaar	139	Tot 20 jaar	78
> 65 jaar	3	Tot 25 jaar	40
		> 25 jaar	50

2. Lancering en objectieven postgraduaatsopleiding

De postgraduaatsopleiding Arbeidsverpleegkunde is in het leven geroepen met duidelijke objectieven. Het betreft een samenwerking tussen verschillende externe preventiediensten, Co-Prev en verschillende hogescholen in zowel Vlaanderen, Brussel als Wallonië. De eerste gesprekken vonden plaats in 2019. Vlaanderen beet de spits af en startte reeds academiejaar 2023-2024 met de opleiding in Hasselt. Wallonië startte huidig academiejaar (2024-2025).

De opleiding werd gelanceerd om op een concrete vraag van de externe preventiediensten een antwoord te bieden: de vele nieuwe uitdagingen (digitalisering, nieuwe risico's...) in het kader van welzijn op het werk; het groeiende tekort aan arbeidsartsen en de noodzaak aan een supplementaire inzet van de verpleegkundigen binnen de wettelijke opdrachten van het gezondheidstoezicht. Volgens

¹ De inhoud van deze nota werd gevalideerd door de Commissie Medisch Toezicht en het bestuursorgaan van Co-Prev.

de externe preventiediensten moet de toekomstige rol van de arbeidsverpleegkundige meer inhouden dan het uitvoeren van technische onderzoeken gerelateerd aan beroepsrisico's en het controleren van administratieve gegevens. Het werk van de arbeidsverpleegkundigen moet meer gevaloriseerd worden. Men leert in de opleiding om de taken die men uitvoert, kritisch te evalueren, prodromen vlotter te herkennen en er wordt ingezet op vlotte communicatie met de onderzochte werknemers, de arbeidsartsen en andere preventieadviseurs. Zo wordt de arbeidsverpleegkundige een essentiële actor in het duurzaam aan het werk houden van werknemers. Het inzetten op het aanleren van een uitgebreidere kennis en specifieke vaardigheden is dan ook essentieel.

3. Waarom een specifieke opleiding?

- Nieuwe verantwoordelijkheden vereisen nieuwe competenties

De evaluatie van de gezondheidstoestand in relatie tot het werk is meer dan een louter klinisch-medisch moment. Het vraagt inzicht in arbeidsgebonden risico's, de context van de werkpost en de arbeidsorganisatie. Deze expertise moet opgebouwd worden via gerichte opleiding.

- Kennis van wetgeving en ethiek

Het medisch toezicht is omkaderd door een complex juridisch kader (Welzijnswet, Codex, GDPR, ...). De verpleegkundige moet deze regelgeving kunnen toepassen en ethisch kunnen navigeren binnen de vertrouwensrelatie met de werknemer.

- Risicobenadering en preventief denken

Het periodiek medisch toezicht moet meer zijn dan een momentopname: het is een hefboom voor vroegtijdige opsporing van werkgerelateerde gezondheidsproblemen. Verpleegkundigen hebben nood aan inzicht in risicoanalyse, ergonomie, psychosociale belasting, chemische blootstelling,

- Multidisciplinair samenwerken vraagt gedeelde taal

De rol van de arbeidsverpleegkundige situeert zich binnen het bredere preventieteam. Een bijkomende opleiding biedt een gemeenschappelijk begrippenkader met de arbeidsarts, preventieadviseur, arbeidspsycholoog en ergonom.

- Evidence-based handelen en kwaliteitsborging

De beroepsuitoefening moet gestoeld zijn op wetenschappelijke evidentie, protocollen en richtlijnen. Een postgraduaat versterkt de kritische en analytische vaardigheden om binnen deze kaders te werken.

- Communicatie en adviserende rol

Arbeidsverpleegkundigen staan dicht bij de werkvloer en hebben een belangrijke rol in gezondheidsbevordering en begeleiding. Gesprekstechnieken, omgaan met weerstand, en het geven van heldere en bruikbare gezondheidsadviezen zijn trainbare vaardigheden.

- Versterking van continuïteit en opvolging

De arbeidsverpleegkundige is goed geplaatst om trends te detecteren, langdurig zieken op te volgen en in overleg met de arbeidsarts gerichte acties te initiëren. Hiervoor is inzicht nodig in populatiemanagement en preventiestrategieën.

4. Preventieadviseur niveau II

De taak van een arbeidsverpleegkundige verschilt van de taak van een preventieadviseur niveau II. Een preventieadviseur niveau II moet specialist zijn in risicoanalyses, opmaak globaal preventieplan, opmaak jaaractieplan; moet ook in staat zijn ongevalsanalyses uit te voeren en moet alle taken uitvoeren van een bedrijfsbezoeker.

Een arbeidsverpleegkundige die in de plaats van een arts autonoom het medisch toezicht moet uitvoeren moet andere competenties verwerven. Deze worden vertaald in de verschillende modules voorzien in de bestaande postgraduaatsprogramma's.

Als werkgroep zijn wij er geen voorstander om niveau II te verplichten.

5. Basisopleiding (vroegere preventieadviseur niveau III)

De inhoud van deze opleiding zou best integraal deel uitmaken van de postgraduaatsopleiding arbeidsverpleegkunde.

6. Opleidingscapaciteit postgraduaatsopleiding

De opleidingscapaciteit in Wallonië is op dit moment 25 plaatsen en in Vlaanderen 75 plaatsen (100 plaatsen/jaar).

7. Inhoud postgraduaatsopleiding (modules)

Om de inhoud van de postgraduaatsopleiding Arbeidsverpleegkundige te bepalen zijn de leden van de externe preventiediensten in 2019 in gesprek gegaan met de Hogeschool PXL in Hasselt. Sindsdien zijn er verschillende hogescholen, zowel in Vlaanderen als in Wallonië, met de opleiding gestart, elk met hun eigenheid met betrekking tot studiepunten en evaluaties gelinkt aan de verschillen in het onderwijslandschap. De Hogeschool PXL heeft recent het initiatief genomen om een samenwerkingsinitiatief op te zetten tussen verschillende betrokken hogescholen in Vlaanderen en met de Haute École de la Province de Liège. De bedoeling is om het programma gezamenlijk aan te bieden en de inhoud van de opleidingen te stroomlijnen.

Volgende onderwijsinstellingen bieden momenteel de opleiding aan:²

- [HOGENT](#)
- [Hogeschool PXL](#)
- [Erasmus Hogeschool Brussel](#)
- [Haute École Da Vinci Bruxelles](#)
- [Haute École de la Province de Liège](#)

De lesgevers van de opleidingen komen o.m. uit de verschillende externe preventiediensten.

Volgende onderwerpen komen voor in verschillende opleidingen:

- De wettelijke taken van de preventiediensten (preventieadviseurs) beschreven in de Codex Welzijn op het Werk
- De verpleegkundige vaardigheden die nodig zijn voor consultaties in het kader van gezondheidstoezicht en werknemersopvolging
- Kennis van individuele en collectieve interventiemethoden in de context van gezondheid en welzijn op het werk (vb. duiding geven bij gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen, maar ook info m.b.t. rookstop, gezond eten, ...)
- Ontwikkelen van communicatievaardigheden met professionele partners en

² Klik op de koppelingen voor meer info over de opleidingen.

motivatiegesprekken met individuele werknemers

- Het ontwikkelen van vaardigheden in het kader van kritisch denkvermogen nodig voor de beroepspraktijk.

8. Toekomstvisie: voorstel

- Er moet met beide gemeenschappen (departement onderwijs) worden gepraat en overlegd om de postgraduaatopleidingen zo veel mogelijk op elkaar af te stemmen en de inhoud te stroomlijnen over het ganse land.
- De werkgroep adviseert dat in de toekomst alle nieuwe verpleegkundigen deze postgraduaatopleiding moeten volgen.
 - Er is een streefdoel om iedereen met < 2 jaar nuttige praktische ervaring in de arbeidsverpleegkunde op termijn verplicht een postgraduaatopleiding te laten volgen. Dit moet in overleg met de opleidingsinstituten om dit ook praktisch haalbaar te maken.
 - De werkgroep adviseert dat de verpleegkundigen die ≥ 2 jaar nuttige praktische ervaring hebben in het vak geen nieuwe postgraduaatopleiding moeten volgen.³
 - Deze verpleegkundigen moeten wel een interne opleiding volgen waarvan de inhoud binnen Co-Prev wordt uitgewerkt. Hieraan wordt dan een evaluatie gekoppeld met een getuigschrift van praktische opleiding.
- Tot slot pleit de werkgroep voor de opname van de functie “arbeidsverpleegkundige” in de Codex Welzijn op het Werk.

15 mei 2025

³ Deze termijn (2 jaar) werd weerhouden naar analogie van de termijnen opgenomen in de overgangsbepalingen van de verschillende MB die de criteria voor het verkrijgen van de erkenning als gespecialiseerde verpleegkundige bepalen (zie <https://www.health.belgium.be/nl/gespecialiseerde-verpleegkundigen>).